

Geef ZZP'ers de ruimte om te ondernemen

Position Paper ONL voor Ondernemers,
Ten behoeve van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek naar ZZP'ers.

Samenvatting:

Zelfstandigen zonder personeel kiezen er bewust voor om als ondernemer door het leven te gaan: voor eigen rekening en risico, en zonder personeel. De bijdrage die zij op die basis leveren aan de vernieuwing van economie en samenleving, is inmiddels onmisbaar geworden.

ZZP'ers zijn een economische realiteit. De economie is in de eerste plaats gebaat bij de grote groep zzp'ers. Deze baten zijn drieledig: ten eerste brengen zzp'ers flexibiliteit en snelheid aan de productiekant van de economie. Ten tweede stelt het zzp'schap individuele mensen in staat om laagdrempelig hun bedrijf te starten. Zij werken de droom van een eigen bedrijf uit en kunnen hun werkende leven naar eigen inzicht invullen. Indien deze mensen dat voor ogen hebben groeien deze bedrijven en nemen zij medewerkers aan. Ten derde is de economie zeer gebaat bij de nieuwe netwerk-economie die wordt gedreven door zzp'ers. Zij organiseren nieuwe samenwerkingsverbanden, staan aan de basis van kruisbestuivingen door sector-overschrijdende en drijven nieuwe manieren van werken door de uitwisseling van kennis en ervaring. De opkomst van zzp'ers heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de collectieve dekking van de sociale zekerheid. De groep zzp'ers zal echter ook na het doorzetten van het herstel van de economie zeer groot blijven. Een fundamentele discussie over de inrichting van de sociale zekerheid is nodig. Het inperken van de groep zzp'ers door het hen moeilijker te maken zelfstandig actief te zijn is niet de oplossing.

Den Haag,
25 Augustus 2014

1. Hoe typeert u zzp'ers of definieert u 'de zzp'er'?

ZZP'ers zijn economische pioniers die perspectieven openen op nieuwe, effectieve praktijken: om werk te organiseren, om arbeidsrelaties vorm te geven, om in een netwerk kennis over te dragen en om klanten blij te maken. ZZP'ers vervullen hiermee een essentiële rol in de economie doordat zij zorgen voor flexibiliteit in de economie, optimale prijsverhoudingen en het ontplooiën van nieuwe innovatieve ideeën en manieren van werken.

Een zzp'er is binnen deze context een individu dat er bewust voor heeft gekozen om voor eigen rekening en risico een bedrijf te beginnen. De zzp'er is economisch vrij om een overeenkomst aan te gaan met andere economische actoren. Met deze overeenkomst verdient een zzp'er een inkomen door het leveren van toegevoegde waarde aan de economie. Een zzp'er is hierbij vrij om te bepalen tegen welke tarieven en onder welke voorwaarden een economische dienst wordt geleverd.

2. Wat is volgens u de oorzaak van de opkomst van zzp'ers in Nederland?

ZZP'ers hebben bewust gekozen voor vrijheid en ondernemerschap. Zij zien een veranderende economie en spelen hier op in. Zij kunnen op deze manier optimaal hun vakmanschap tot zijn recht laten komen, de balans bewaren tussen werk en privé en zij kunnen als ondernemer meer verdienen dan wanneer zij in loondienst zouden werken, doordat zij klanten hogere kwaliteit kunnen leveren tegen lagere kosten.

ONL voor Ondernemers ziet dat er binnen de huidige groep zzp'ers ook een groep is die onder andere economische omstandigheden in loondienst zou werken. Dit is niet de groep schijnzelfstandigen. Dit is de groep die in de afweging tussen hogere baten en extra onzekerheden – een afweging die onherroepelijk gepaard gaat met zelfstandig ondernemerschap – liever had gekozen voor loondienst. Echter, met het huidig economisch vooruitzicht en onder de huidige werkgeverslasten zijn er minder beschikbare plaatsen om in loondienst bij een bedrijf aan de slag te gaan.

3. Wat is volgens u het effect van de opkomst van zzp'ers op de economische groei, de werking van de arbeidsmarkt, de houdbaarheid van het sociale zekerheidsstelsel en de overheidsfinanciën?

De opkomst van zzp'ers in de economie is een fundamentele verandering en een economische realiteit. De nieuwe economie kenmerkt zich door de snellere opkomst – en ondergang – van bedrijven, door nieuwe samenwerkingsverbanden en door het sneller inspelen van bedrijven in economische behoeftes. ZZP'ers spelen in op de behoefte aan flexibiliteit van economische spelers door kwalitatief hoogwaardige kennis te leveren of door op incidentele basis diensten te verlenen. De economie bestaat niet alleen maar meer uit werkgevers en werknemers. Er is een groep bijgekomen: de zzp'ers. Daarbij kunnen in de loop van iemands werkzame leven die rollen meerdere keren wisselen of een tijdlang naast elkaar bestaan.

Door innovatieve samenwerkingsverbanden en kruisbestuivingen van kennis en ervaringen zijn zzp'ers in staat om tegen lagere kosten dezelfde, of hogere, toegevoegde waarde te leveren als vergelijkbare groepen binnen gevestigde bedrijven. ZZP'ers kunnen in wisselende samenstellingen werken. Innovatie is niet van bovenaf op te leggen, innovatie komt voort uit

wisselende samenwerkingsverbanden, hiermee gepaard gaande spillovers en de inzichten van individuen om behoeften in de economie op een nieuwe manier in te vullen.

De opkomst van ZZP'ers heeft onwenselijke situaties met zich meegebracht waarbij ZZP'ers werken in schijnzelfstandigheid (zie antwoorden vraag 4) en waarbij zzp'ers niet in staat zijn om zelf hun tarieven te bepalen. Ook is er een effect op de sociale zekerheid omdat de collectieve lasten door een kleinere groep worden gedragen. Echter, dit noopt tot een fundamentele discussie over de inrichting van de sociale zekerheid (zie antwoorden vraag 4).

4. Hoe dient met beleid te worden ingespeeld op de opkomst van zzp'ers?

ONL voor Ondernemers is voorstander van meer maatwerk binnen de huidige kaders van de wet. Het beleid van de overheid moet erop zijn ingericht om de groep zzp'ers te ondersteunen en hen ruim baan te geven te ondernemen en in hun eigen levensonderhoud te voorzien. ONL voor Ondernemers ziet ook dat er in bepaalde sectoren onwenselijke situaties voorkomen. Deze kunnen echter beter worden aangepakt middels specifieke branche- en sector specifieke richtlijnen vanuit het Ministerie SZW dan door de gehele groep zelfstandige ondernemers te proberen te ondervangen middels generieke belastingmaatregelen.

VAR-wuo:

ONL voor Ondernemers is van mening dat de beoordeling vanuit de Belastingdienst of iemand werkt als zelfstandig ondernemer of niet altijd moet afhangen van een combinatie van factoren. Een situatie waarin één criterium verabsoluteerd wordt dient te worden voorkomen. Een voorbeeld is het criterium van 3 opdrachtgevers dat de Belastingdienst hanteert voor het afgeven van de VAR-wuo. Zelfstandig organisatie en HR adviseurs kunnen gemakkelijk voor 1,5 jaar werken aan één opdracht. Een freelance video-montage bedrijf kan in een gegeven jaar ervoor kiezen om 15 opdrachten aan te nemen en het jaar hieropvolgend een opdracht aannemen van 2 jaar bij een tv-zender. Een zzp-schoonmaker kan in één jaar voor 8 verschillende bedrijven werken, deze schoonmaker loopt echter nog steeds het risico zijn/haar eigen tarief niet te kunnen bepalen en 8 keer een verkapt dienstverband aan te gaan. Ook binnen de VAR-wuo en het toepassen van het huidig wetgevend kader is maatwerk dus essentieel. Overigens is ONL voor Ondernemers van mening dat de huidige plannen voor een VAR-webmodule tot een onaanvaardbare verhoging van de administratieve lasten zouden leiden, zowel voor opdrachtgevers als opdrachtnemers.

Aanbestedingsprocedures:

Aanbestedingsprocedures moeten rekening houden met zzp'ers. De overheid kan en moet, met name lokaal, veel meer doen om zzp'ers een reële kans te bieden om overheidsopdrachten aan te nemen. Opdrachten dienen waar mogelijk zoveel mogelijk opgesplitst te worden in kleinere delen.

Geen afspraken over zzp'ers in cao's

Collectieve arbeidsovereenkomsten zijn bedoeld om per bedrijfstak afspraken te maken tussen werkgevers en werknemers. Die afspraken mogen geen betrekking hebben op de inzet van zzp'ers, want dat is een zaak tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Als cao-partijen toch afspraken maken die aan het belang van zzp'ers raken, mag de overheid die niet algemeen verbindend verklaren.

Schijnzelfstandigheid:

ONL voor Ondernemers is zich er van bewust dat het huidige zzp-systeem in het verleden bijvoorbeeld in de postbezorging heeft geleid tot onwenselijke situaties. Echter er dient gewaakt te worden dat de 'jacht op schijnzelfstandigheid' geen verregaande negatieve gevolgen heeft voor de overgrote meerderheid van de sectoren waar zzp'ers een onmisbare bijdrage leveren aan de economie. **Het was voor veel zzp'ers dan ook zeer bevreemdend om te zien dat er een bezuiniging op de Rijksbegroting werd ingeboekt door schijnzelfstandigheid aan te pakken.** Dit geeft een volstrekt verkeerd signaal af aan de overgrote groep zzp'ers die voor eigen rekening en risico elke dag hun klanten bijstaan. Op het gebied van schijnzelfstandigheid lopen we de kans het kind met het badwater weg te gooien indien er generieke verandering van de huidige wetgeving gemaakt worden zonder maatwerk te leveren. ONL voor Ondernemers pleit dan ook niet voor een strakkere regulering van de zzp-markt door bijvoorbeeld een strengere handhaving van de regels omtrent de VAR-wuo. **Maatwerk is essentieel.** Er zal eerder binnen de huidige kaders gekeken moeten worden welke sectoren in de economie onwenselijke situaties zich voordoen. Zelfs wanneer deze sectoren meer gereguleerd worden zal het altijd mogelijk moeten zijn voor individuele zelfstandigen om bij de Belastingdienst een ontheffing aan te vragen.

Sociale Zekerheid:

Een eventuele discussie over de betaalbaarheid van de sociale zekerheid kan niet worden bekeken vanuit de stelling dat minder zzp'ers meer werknemers in loondienst zou opleveren. Zzp'ers kiezen er bewust voor om de risico's van tijdelijk geen opdrachten of arbeidsongeschiktheid zelf te dragen. ONL voor Ondernemers zou tegen een eventuele gestandaardiseerde minimum bijdrage voor de sociale zekerheid zijn. Zo'n systeem staat haaks op het idee van vrij ondernemerschap. Het creëert barrières in met name de start- en groeifase van nieuwe bedrijven. Daarnaast zou dit systeem enorme administratieve lasten met zich meebrengen, niet in de laatste plaats voor de belastingdienst.

In het beleidsonderzoek dient te worden meegenomen hoeveel inkomstenbelasting de overheid zou mislopen indien de groep zzp'ers niet meer in staat gesteld zou zijn om in hun eigen inkomen te voorzien - en daarvoor in de plaats aan de spreekwoordelijke 'zijlijn' van de arbeidsmarkt zou staan.

Zelfstandigenaftrek:

De zelfstandigenaftrek is eind jaren negentig ingesteld als compensatie voor het eigen vermogen dat zelfstandigen in hun onderneming investeren, als premie voor het ondernemingsrisico dat zij daarmee op zich nemen, en als tegemoetkoming in de reserveringen die zij doen om de continuïteit en de groei van hun onderneming te ondersteunen. De zelfstandigenaftrek is de compensatie voor zelfstandig ondernemers voor de inkomensrisico's die zij lopen door zelfstandig actief te zijn. Zzp'ers hebben geen vangnet. Zij kiezen hier bewust voor of verzekeren zich hier tegen. De Miljoenennota 2014 voorziet voor het jaar 2015 een versoering van de zelfstandigenaftrek van 255 miljoen euro. De initiële intentie om zelfs 500 miljoen euro te bezuinigen is verzacht. ONL voor Ondernemers pleit juist voor een verhoging van de zelfstandigenaftrek. Dit is hét instrument om Zzp'ers genoeg te laten verdienen om buffers op te bouwen tegen tijdelijke periodes zonder opdrachten en om zich te verzekeren tegen arbeidsongeschiktheid.